Tallinna Teataja

Toimetus ja talitus
Tallinnas, Suurel turul nr. 16, raekoja ees.
Talituse telefon — 281.
Koholiikude sõnumite ööpäevane telefon — 281.
Toimetaja telefon — 285.
Toimetaja telefon kodus — 1010.

Kirjade adress:
Tallinna Teataja, Tallinnas.

Toimetaja tööaegu: kella 12—1.
Ärijuhi tööaegu: kella 9—11 ja 4—5.
Kontor awatud kella 8—5.

Trükitöösid, mis alla ühe kirjutuspoogna ja tarwitamata jääwad, alal ei hoita. Suuremad kirjatööd saadetakse ainult siis tagasi, kui selleks mark kaasas on.
Kirjatöödel peab saatja täielik nimi ja adress all olema.

Üksik nummer maksab 70 penni.

Tellimiste hinnad:

	Postiga:	Ise talitusest ära wiies:
1 kuu peale	15 marka — penni.	12 marka 50 penni
2 „ „	30 „ — „	25 „ — „
3 „ „	45 „ — „	37 „ 50 „
6 „ „	90 „ — „	75 „ — „

Wäljamaale kuus 25 mk.
Adressi muutmise 2 mark.

Kuulutuste hinnad:
Kuulutuse küljel — mk. 50 penni millimeeter
1. küljel 1 „ 50 „ „
Sisemisel külgedel 2 mk. millimeeter.

Nr. 63. Neljapäewal, 18. märtsil 1920. a. Ilmub igal äripäewal. XI aastakäik.

Prantsuse lehed Eesti-Läti wahekorrast.
Wene ja Rumeenia wahel söda löppenud.
Enamlaste wäed üle Soome piiri tunginud.
Soome wäed taganewad.
Saksamaal laieneb kodusöda.
Wana walitsus ei lepi uuega kokku. Bochumi töötuseringkonnas nõukogude riigikord wälja kuulutatud. Wana walitsus lükkab wastutuse kõigi segaduste eest wägiwaldse riigipöörde tegijate peale.
Rahwuskogu pidi Stuttgartis eilsa kokku astuma.
Hindenburg hoiab uuest walitsusest eemale.
Liitlaste wäed Konstantinopoli okkupeerinud.
Wene sõjawange saadetakse Inglismaalt koju.
Wene töö-intelligents deklaratsiooni awaldanud.
Leedu pahempoolsed erakonnad ei wõta asutawa kogu walimistest osa, sest et walimisseadus puudulik.
Ungari troonile saada üks Inglise kuninga sugulane.
Warssawi konwerents oma töö lõpetanud.
Läti walitsus nõuab Leedu piiril rahwahääletamist, on aga meie piiril selle wastu.

Warssawi konwerents lõppenud.

(Meie eriteade.)

Riiast, 17. märtsil. Warssawi konwerents on oma tööd lõpetanud. Osa wõtsid Soome, Läti, Rumeenia ja Poola. Eesti delegaatid jõudsid kohale suure hiljaksjäämisega ja ainult informatsiooni otstarbeks, nagu Läti lehed teatawad.

Läti-Leedu piiritüli.

(Meie eriteade.)

Riiast, 18. märtsil. Leedu piiri küsimuse lahendamise komisjon on tagasi jõudnud. Ühe osa tüliküsimustes jaime kokkuleppele, kuid jäid mõned maakohad nagu näituseks Polangenist kuni Swenta jõeni ja teised, millede peale leedulased pretendeeriwad, ilma et nad rahwahääletamist toime panna nõus olekšid. Üleüldiselt wõib ütelda, et piiride kindlaks määramine Leedumaaga kuigi suuri raskusi ei sünnita.

Leedu asutawa kogu walimised.

(Meie eriteade.)

Riias, 18. märtsil. Leedumaalt on saadud teated, et pahempoolsed erakonnad on otsustanud boikoteerida asutawa kogu walimisi, sest et walimisseadus wäga puudulik.

Poola-Inglise wahekord ei ole hea.

(Meie eriteade.)

Riias, 17. märtsil. Poola ajakirjanduses on märgata suurt pahameelt Inglise kõikwa poliitika üle Wene küsimuses. Sarnane alatine muutlikus mõjuda häwitawalt Poola poliitilise ja majanduslise olukorra peale. Iseäranis upsakalt astub wälja „Minski Kurjer", kes kirjutab: Poolamaal ei tule arwesse wõtta Inglise „geschäftmacherisi", kelledel on wõõrad Poola huwid ja kallid ainult oma tasku huwid.

Poolamaa ja rahutüüsimus.

(Meie eriteade.)

Riias, 17 märtsil. „Journal de Pologne" redaktoril oli juttuajamine Poola riigipea Pilsudskiga, kes muu seas ütles: Poolamaa tahab rahu, sest et ta ikka rahu on armastanud. Poolamaa on seda tahtmist tõendanud sellega, et ta nõusolemist awaldas rahuläbirääkimistesse astuda. Meie ei wõi aga leppida sarnaste läbirääkimistega, mis ühenduses ähwardustega. Mina ei soowi rahu, mis on seotud tikkude ja suurtükkidega. Mis ma aga nüüd kahjuks näen, näitab, et enamlased ei kuulu nende inimeste sekka, kelledega wõib rääkida neile nuga kõri juurde pannes, — selles arwamises on ka terwe Poolamaa. Enamlased koondawad meie wäerinnale suured jõud. Nad ekšiwad, kui arwawad, et see meid kohutab. Meie sõjawägi on selleks ette walmistatud ja minul on tema sisse täieline usaldus. Ma ei karda enamlaste propagandat, see pole Poolamaale hädaohtlik et lähemad nõukogude Wenemaa naabrid oleme, siis näeme wäga hästi enamlaste poliitika tagajärgi. Lõpuks ütleb riigipea, et ei wõi juttugi olla rahuläbirääkimistest seni kui enamlased jatkawad meile pealesurumist.

—ooo—

Päewauudised.

Ciendus.

Sõnumit rongiliikumise kohta demobilisatsiooni päewal, 20. märtsil, tuleb sellega täiendada, et reisijatele piletid ainult Tallinnast Narwa poole minewa hommikuse rongi peale müüdakse. Teiste hommikuste rongide peale, mis Tallinnast Walka, Narwast Tallinna ja Walgast Tallinna lähewad, eraisikuid ei lasta. ETA.

Üliõpilaste dokumentide kättesaamisest Wenemaalt.

Haridusministeerium kawatseb astuda sammu nende üliõpilaste dokumentide kättesaamiseks, kelledel need Wene õppeasutustes.

Sellepärast tuleb üliõpilastel, kellel oma dokumentide kättesaamiseks muu wõimalus puudub ja neid tõendatud teel kätte soowiwad saada, saata ministeeriumile sellekohane soowiawaldus, märtähendates dokumendi kohta käiwad andmed, dokumendi asupaik (linn, õppeasutus) ja sissesõidu aeg. — al.

Eesti konsul Kopenhaagenisse.

Tunnud Petrogradi ärimees Kinkmann on Kopenhaageni Eesti konsuliks nimetatud.

Uus telegraafi ühendus.

16. märtsil awas Karuse postkontor telegraafi tegewuse wabariigi telegraafi wõrguga seotult. —ki.

Piirituse asemel raamatukogu.

Kitsaroopalise soomusrongi nr. 4 meeskond oma ülemusega on selle piirituse eest, mis omal ajal ülemjuhataja käsul anti, umbes 300 raamatut muretsenud, nii et wäike raamatukogu saadi ja meelelahutust kauaks ajaks jätkub.

Eesti tehnikaseltsi ajakiri nr. 5

on ilmunud. Sisu: Loodusjõudude otstarbekohane kasutamine. — Maitse töösturjes. — Märgukiri õlikiwi kontsessiooni asjus. — Minu jääaja teooria kaitseks. — Wärnitsa walmistamine. — Inglise sõjawäe fooniline telefoniaparaat. — Õppimise jatkamisest Saksamaa tehnika-ülikoolides. — Eesti kinolint.

Wendlased isekeskis.

„Sw. R." toob neile wenelastele, kes siit nõuhkogude maale mõtlewad rännata, hoiatuse. Igaüks, kes Eestimaalt Oudowasse sõidab, langeb uurimise alla, missuguses wahekorras ta Loode armee ja walitsusega oli. Kes armeesse wõi walitsusesse kuulus, see saadetakse kas Gatshinasse sunduslisesse töösse wõi jälle Peterburisse wangi. Tööl ja wangis antakse weerand nael leiba ja muud toitu ei midagi

—ooo—

Eesti-Läti wahekord.

Konwerents.

(Meie eriteade.)

Riias, 17. märtsil. Konwerents, millest osa wõtawad mõlemate riikide wälisministrid, wägede ülemjuhatajad ja Inglise poliitilise missioni esimees Baltimaal polkownik Tallents, astub lähemal ajal kokku. Konwerentsil arutatakse piiriküsimust; mõlemad walitsused on kokkuleppele jõudnud, et Briti esitaja lõpulik otsustamine peab jääma makswaks mõlemale poolele.

Praegu saime teate, kus Eesti kutsub Läti delegatsiooni 18. märtsiks Stakelni wastu wõtma raudteed sellest jaamast kuni Säde jõeni, mis seni eestlaste poolt oli okkupeeritud.

Prantsuse lehed Eesti-Läti wahekorrast.

Pariisis, 17. märtsil. Eesti-Läti wahekorra kohta awaldawad „L'Information", „Le Journal" ja mõned teised lehed wälisministri Birki teadaande asutawas kogus. „La Petite République" awaldab pikema artikli kindral Laidoneri päewakäsu puhul, kus ütleb, lätlaste rahutus olewat täiesti arusaamata, kuna Eesti asutaw kogu ja wägede ülemjuhataja ühel meelel seletanud, et Eestil waenulikke kawatsusi Läti kohta ei ole. Eestil olewat põhjust imestada, et ajutine Läti walitsus agressiiwse poliitikaga naabri wastu oma asutawa kogu walijate poolehoidmist püüab. Leht loodab, et Eesti walitsuse ausad ettepanekud ja rahwa ühemeelne toetus Läti walitsuse peale kõnestawalt saawad mõjuma ja waenulik tegewus, mis Läti näib soowitwat, tulemata jääb; igatahes peab erapooletult otsustades üllema, et Eesti selle ärahoidmiseks kõik teinud, mis wõimalik. Samas möttes kirjutab „L'Evénement". „Humanite" laseb omale Londonist teatada, et Eesti walitsus olewat nõus Inglise wahekohut wastu wõtma, parlament nõudwat aga täielikku Eesti huwide kaitsmist. Meie ajakirjandus olewat sõjakas ja kuulutawat ette, et Eesti sõja korral täieliku wõidu saab, kuna temal 51 tuhat sõdurit rohkem kui Lätil. ETA.

Riigipöörde Saksamaal.

Dresdeni walitsus ei astu läbirääkimistesse Berliini walitsusega.

Dresden, 16. märtsil. Raadio. Wolffi büroo teade. Berliini wõimunehed tegid riigiwalitsusele Dresdenis ettepaneku nendega kokkuleppimise otstarbel läbirääkimistesse astuda. Riigiwalitsus lükkas selle ettepaneku tagasi, seletades, et tema wastutust oma peale ei wõta õnnetuse eest, mis meeletud õnnekütid esile kutsunud. Eta.

Bochumi töötuspiirkonnas nõukogude riigikord wälja kuulutatud.

London, 16. märtsil. (Raadio Carmarvone'i kaudu). Bochumi töötuspiirkonnas on nõukogude riigikord wälja kuulutatud. Kodanikkude kaitseweelt wõeti sõjariistad ära ja jagati töölistele wälja. Ägedaid uulitsalahingud peetakse Dresdenis ja Leipzigis. Wiimases linnas said 3 inimest surma. Chemnitsis wõtsid töölised sõjawägedelt sõjariistad ära. Schönbergis Berliini lähedal on 10—15 inimest surma saanud.

President Ebert ja minister David teatawad Stuttgartist, et nad v. Kappi walitsusega läbirääkimisi ei taha pidada. Eta.

Dr. Kapp nuest Saksa walitsusest.

Berliin, 16. märtsil. Raadio. Wolffi teade. Riigikantsler dr. Kapp pidas täna ajakirjanduse esitajatele kõne, kus ta uue walitsuse programmi weel kord arendas. Dr. Kapp seletas, et uus walitsus on arwamises, et wabariik fakt on, millega Saksamaa peab leppima. Walitsus olla otsustanud wõimalikult pea uusi walimisi ette wõtta ja põhiseadusliste olukordade juure tagasi pöörda. Eta.

Uus walitsus ei ole monarhistline?

Londonis, 15. märtsil. Wireless Press. Berliinist teatatakse: Uus riigikantsler dr. Kapp kinnitas jutuajamisel iseärasiise rõhuga, et uuel walitsusel ei ole monarhistlisi waateid ega kawatusi. ETA.

Inglise walitsus wana Saksa walitsusega ühenduses.

London, 17. märtsil. Reuter. Bonar Law teatas alamkojas, et Briti saadik-komisjonär Rheinimaa komisjonis Stuttgarti on saadetud, et ühendust wana Saksa walitsusega alal hoida.

Ei lepita uue walitsusega kokku.

London, 16. märtsil. Raadio. President Ebert seletas Dresdenis ajakirjanikkudele, et läbirääkimiste ajal teisipäewal von Lüttwitziga ja teiste kindralitega wastaselt poolt nõudmised üles seati, millega ei wõidud kokku leppida. Reedel korrati need nõudmised ultimatiiwses wormis. Uus walitsus wõttis juba kokkuleppe walitsuse rekonstrueerimise kohta kõne alla, mis meie poolt tagasi lükati ETA.

Üleüldine pilt seisukorrast.

London, 16. märtsil (Raadio Gornarvone kaudu). Teated Saksamaalt on segased ja wastureäkiwad. Eila teatati Berliinist, et von Kapp ja tema kaaslased Eberti, Baueri ja Noske walitsusega kokkulepele on jõudnud. Peab aga silmas pidama, et Berliinis wõim uue walitsuse käes on, mis nagu ajalehtede kirjasaatjad tõendawad teadetega, mis sealt wälja saadetakse, oma soowide ümber käib. Berliini teadete järele on von Kapp oma esialgsest kawatusest, kabinetti kokku seada, tagasi astunud. Ebert pidi ajutiselt presidendiks jääma ja walitsus pidi erapooletutest asjatundjatest moodustatud saama. Kahe kuu jooksul peetakse üleüldised walimised ära; wabariigi presidendi waliks mitte riigipäew, waid rahwas. Riigi majandusnõukogu ja töötusnõukogud moodustatsid teise koja, mida „töö-kojaks" nimetatakse.

Need teated lükkab ümber wana walitsuse teadaanne Stuttgardist, kuhu walitsus oli sõitnud. „Tagurlased", öeldakse teadaandes, „katsuwad rahwast kogu maal uskuma panna, et konstitutsiooniline walitsus von Kappiga kindral Maerkeri kaudu läbirääkimisi pidanud. See ei ole õige. Konstitutsiooniline walitsus ei taha läbirääkimisi pidada, sest et ta rahwa ees põhiseaduse alalhoidmise eest wastutab. Läbirääkimised annaksid ainult põhjuse usaldamatusele; segadused ja korrarikkumised kestaksid edasi. Wana walitsus seletab, et von Kapp ilma tingimisteta tagasi astuma peab.

Stuttgarti teadete järele otsustati ministrite-nõukogu, riigikantsleri ja rahwuskogu esimehe wahelisel nõupidamisel rahwuskogu kolmapäewaks Stuttgarti kokku kutsuda. Samal ajal awaldas v. Kapp ülesütse, et wana walitsus temale on ettepannud läbirääkimistele astuda; wana walitsus oleks walmis töölistelt streikide lõpetamist nõudma. Teine Stuttgarti sõnum teatab, et von Kapp oma seletuse järele walmis on tagasi astuma, kui wana walitsus nõus on 2 kuu jooksul rahwuskogu ja presidendi walimisi toime panna. Von Kapp seletab nüüd, et kindr. Maerker kompromiss-ettepanekuga lennumaanal Stuttgarti on sõitnud.

Hannover Tageblatt" teatab, et Hindenburg uuest walitsusest eemal hoiab ja seletanud on, et ta uue walitsusega ei taha tegemist teha.

Daani ajalehtedele teatati telefoniteel Berliinist, et uuel walitsusel öösel nõupidamine oli. Nõupidamisest wõttis osa kindral Ludendorff. Uus walitsus on käsu awaldanud, mille järele streikijad ja nende wahipostid kaelakohtulikule wastutusele wõetakse.

Erapooletute teadete awaldamine teeb praegse Saksamaa seisukorra hindamist wäga raskeks. ETA.

—ooo—

Wiimased teated.

Piiririikide küsimus Inglise alamkojas.

London, 17. märtsil. Tööerakondlane Lawson küsis parlamendis, mis walitsustega endise Wenemaa territooriumil Inglismaa praegu rahujalal on ja missugustega sõda peab. Wälisministeeriumi esitaja Greenwood wastas, et Inglismaa kõikide nende riikidega endise Wenemaa terrtooriumil rahujalal on, kes iseseiswad walitsused on loonud. ETA.

Ungari kuninga kandidaadiks kraw Cambridshi.

(Meie eriteade.)

Riiast, 17. märtsil. Kandidaadiks Ungari troonile nimetatakse Cambridshi krahwi, endise hertsog Teku — Inglise kuninga sugulane.

Läti wägede ülemjuhataja Inglise ordumärgi saanud.

(Meie eriteade.)

Riias, 17. märtsil. Riia lehed kirjutawad täna: kindral Ballod sai Inglise ordumärgi, suurte teenuste eest, mis Läti sõjawägi oma walitsusele, Läti rahwale ja liitlaste walitsustele üles on näidanud, oma maad enamlastest ja Saksa sõjawägedest puhastades ja nüüd kaitstes oma wäerinda ja wabadust waenlaste wastu.

Konstantinopoli okkupeerimine.

London, 17. märtsil. Reuterile teatatakse Konstantinopolist 16. märtsil: Konstantinopoli linn okkupeeriti täna hommikul ilma wahejuhtumisteta liitlaste sõjawägede poolt kindral Milne'i komando all; linnas on kõik rahulik.

Wene sõjawangid Inglismaalt koju.

London, 16. märtsil. Reuter. Liinilaew „Dongola" sõitis täna Plymouthist Lääne sadamate poole teele. Laewal on suur hulk Wene sõjawange ja Leedu naisi ning lapsi, keda koju saadetakse ja peale selle weel wenelasi, keda kui soowimatuid maalt wälja saadetakse. Koduteel wõtab „Dongola" Briti alamaid, kodanikusi ja sõjawäelasi peale, kellele enamlased on lubanud koju sõita. ETA.

Wene-Rumeenia sõja lõpp.

London, 17. märtsil. „Telegraph" kuuleb: Teisel märtsil lõppes sõjategewus Wenemaa ja Rumeenia wahel. Rahuläbirääkimisteks määrati Wene saadikuteks Krassin ja Winarski.

Türgi küsimus.

London, 17. märtsil. Konstantinopoli kohta seletas Bonar Law, et on otsuseks tehtud, et Briti walitsus ühes liitlastega Konstantinopoli peab okkupeerima. Linnawalitsust üle ei wõeta, kuid sõja- ja merewäeministeeriumid wõetakse sõjawägedele üle, ning post-telegraaf ja meresõit Bosporuses seatakse liitlaste kontrolli alla, politsei oleks liitriikide ohwitseride käsutada.

Konstantinopoli okkupeerimine saadeti nii täide, kuidas kawatseti, ainult ühel kohal peeti wõitlust, kus kaks Briti sõdatit surma ja üks ohwitser ja 3 sõdatit haawata said. Türklastest said 1 ohwitser ja 8 meest surma ning mõned haawata. Türgi walitsust hoiatati, et okkupatsioon senikaua kestab kui rahulepingu tingimisi mitte ei ole ausasti täidetud ja kui ristiusu elanikkude tagakiusamised korduwad, siis rahutingimised palju waljumad saawad olema. ETA.

Wene wälisasjade komissari kiri.

Wene nõukogude walitsuse wälisasjade komissar Tshitsherin on wabariigi wälisministri poole pööranud isikliku kirjaga, milles ta äramärgib wahekorra, mis tekkinud wabariigi wälisministeeriumi ja Wene kaubanduslise saatkonna wahel ja missugune wahekord niikäsu rahulepingu täitmiseks kui ka rahu edenemiseks üleüldise soodsa pinna loomiseks. ETA.

Enamlased Jekaterinodari ära wõtnud.

London, 17. märtsil. Reuter. Lõuna-Wene teadaandes öeldakse, enamlased on teatanud, et nad 18. märtsil Jekaterinodari sisse marsiwad, kuid seadust ja korda enne 20. märtsi, millal komissarid pärale jõuawad, ei wõi kindlustada. Elanikkudele on ettepandud seni omakodutsimitte lahkuda. Denikin jättis Jekaterinodari 14. märtsil maha. Kõik naised ja lapsed on evakueeritud, ehk neile anti wõimalust Noworossiiski põgeneda. Briti kindral Holman jõitis ka 14. märtsil Jekaterinodarist wälja. ETA.

Itaalia ja Prantsuse kaastundmuse awaldus J. Poska surma puhul.

Pariis, 17. märtsil. Eesti saadik Pariisis Pusta sai Itaalia wälisministrilt Londonis järgmise telegrammi:

„Ma sain Teie kirja 8. skp., kus Teie teatate endise wälissaatkonna esimehe ja Eesti wälisministri herra Poska surmast. Ma awaldan Teile Itaalia walitsuse ja enese nimel sügawat kaastundmust raske löögi puhul, mis Teie maad tabanud. Palun Teid minu kaastundmuse awaldust Teie walitsusele ja Poska perekonnale edasi anda, kurwa kaotuse puhul, mis neile osaks on saanud. Scialoja."

Prantsuse wälisminister kirjutab:

„Mul on au Teile oma sügawat kahetsust awaldada, mis ma inimese surma puhul tunnen, kelle suuri omadusi ja teeneid nii Eesti rahwa kui ka korra ning rahu asja wastu Prantsuse walitsus tõõriliselt on hinnanud. Millerand."

Täna on Poska surma puhul palweteenistus siinses Greeka kirikus. ETA.

J. Poska surma puhul

on wabariigi walitsusele kaastundmust awaldanud: Soome wälisminister Dr. Holsti, Läti wälisminister Meierowitz, Walge-Wene sõja- ja diplomaatilise saatkonna juhataja Jefimitow, Pärnu seltskond, Läti esitaja eest J. Kammans ja Keila walla nõukogu. ETA.

Eesti wabariigi põhiseaduse ja walitsemiskorra kawa

soowitab Soome prof. W. Chydenius läbiwaatamiseks läkitada Mr. Torley-Duvelile Haagis Hollandis. ETA.

Ariliste asutuste puhtakasu maksust osa linnade heaks.

Tallinna linnawolikogu otsustas aasta algul esineda siseministeeriumile ettepanekuga, et riigi heaks äriliste asutuste pealt wõetawale puhtakasu-maksule pandaks lisamaksuma linna heaks 5 % juurde. Nagu nüüd omawalitsuse asjade peawalitsus linnawalitsusele teatanud, on rahaministeerium põhjusmõttelikult nõus riigi heaks wõetawa puhtakasu-maksu kogusummast teatawat osa linnade heaks ära andma, kuna rahaministeeriumi otsekohese maksude peawalitsus on enese peale wõtnud tähendatud seaduse eelnõu wäljatöötamise. ar.

Linna tapamaja taksi kõrgendamine.

Linnawalitsuse poolt kawatsetakse 1. aprillist s. a. linna tapamaja taksi kõrgendada, millele järjest suurenewad wäljaminekud põhjust annawad. Keskelt läbi tõuseks taks 100 % wõrra, mis linnale 300.000 marga ümber rohkem sisse tooks. ar.

—ooo—

Muusika ja teater.

„Estonia" teater.

Täna Nelsoni operette „Kõrgus lõbutseb" teist korda.

Draamateatris

tuleb homme Wiedi ja Petersoni lustmäng „Esimene wiiul" esietendusel.

Mozarti õhtu Estonias.

on reedel, 19. märtsil kell 7½ õhtul.

Tänast lehte on 6 leheküige.

Wiimast korda! Draamateatris D.E.Ö.N. Dramat. Ühingu poolt Wiimast korda!
— Esmaspäeval 22. märtsil kantakse ette —
„PARVEPOISID"
T. Pakkala lustmäng lauludega 4 vaatuses. —:—:—:— Algus kell 1/29 õht.
Pääsetähed 25—8 mrk. Draamateatri kassas kella 11—1 ja 5—8. -:- 1588

Ühistegewuse alalt.

II.

Ühistegelaste järjekorralised ülesanded.

Meie wabariigi praegune walitsus on ühistegewuse wastu tähelepanelik. Tema on otsustanud oma amtnikka kui ka teisi kodanikka hädaliste tarbeainetega warustada kooperatiiwide kaudu. Meie tarwitajate ühisuste keskühisusele on ka toiduainete muretsemiseks riigipangas 10-miljonilise laenu kindlustanud. Kuid ühistegewuse ülesanded laienewad õige kiiresti. Meie tarwitajate ühisuste keskühisus ei wöi ainult kaupade muretsemisega ja walitsuse poolt antawate ainete jaotamisega leppida, waid peab juba oma tööstuse käimapanemise peale mötlema hakkama. Lehtist käis juba teade tikuwabriku ajutamise kohta läbi.

Teiste maade ühistegewuse arenemise ajaloost näeme, et ühistegewuse tugewamaks minemisega eraettewötjad tema wastu õige waenulikuks lähewad ja temale kaikaid hakkawad jalgu loopima. Ka meie ühistegewus on selleest ajajärgust üle, kus eraalgatajad tema tegewust muigawalt pealt waatasid selles heas lootuses, et kord päew tuleb, millal ühistegewus kruawi läheb. Juba tulewad „esimesed pääsukesed" sealt leerist, mis näitawad, et eraettewötjad ühistegewuse wastu waenulikuks hakkawad minema, nii näit. ei tahtwat meie tikuwabrikud tarwit. üh. keskühisusele enam oma kaupa müüa. Sedasama on ka üheft paberiwabrikust kuulda. Peale selle on ühistegewusele waenulikud isikud oma kihutajad ka ühisustes enestes jalule ajanud. Päris siiüda näoga on nad juba Wiljandi tarwitajate ühisuses ja Tallinna sadamatehaste tööliste ühisuses soowitanud ühisuse tegewust lõpetada. Wiimane ühisus on kaunis heade tagajärgedega töötanud (Wiljandi ühisuse kohta puuduwad mul teated) ja on tal ka omajagu warandust, — ja siiski soowitatakse tegewust lõpetada. Isegi wiin wötakse kihutajate poolt appi. Sadamatööliste ühisuse liigete seas olewat nii mõnedki endised kaupmehed, kes sõja ajal sadamatehaste töölisteks muutunud ja kihutustöö niidid juhatawad nende juurde.

Mida rohkem ühistegewuse ülesanded laienewad ja seega ühtlasi eraettewötjate meelepaha nende wastu kaswab, seda tihedamaks peawad ühistegelaste read minema ja seda rohkem peab nende töötuju tõusma.

Missugune oleks praegu meie ühistegelaste tähtsam järjekorraline ülesanne?

See on — Rahwapangale elu sisse ajamine.

Mida rohkem ühistegewuse ülesanded kaswawad, seda rohkem on nende teostamiseks kapitaali tarwis. Iseäranis juuri summe nõuab tarwitajate ühisuste keskühisus, kes oma tööstuse käimapanemisega enam ei wöi wiiwitada. Nüüd, kus aktsioneerimine on päewakorral meie krediit- ja laenu-hoiuühisustes, kes senini ühistegeliste ettewötete hulka kuuluvid, selgub, et meil aktsiapangad on tekkinud, kes kaubandust ja tööstust kawatsewad finanseerida ja seks oma osakondadega kogu maalt kapitaale kawatsewad kokku tõmmata. Et aga meie ärimeestele ühistegewuse kaswamine mitte meelt mööda ei ole ja ka meie tööturid kuulda saades ühistegeliise tööstuse käimapanemiset tarwitajate ühisuse keskühisuse wastu oma waenulikkust enam heaks ei arwa warjata, siis oleks meie ühistegelistel ettewötatel küll wähe lootust summade saamiseks aktsiapankadest, kellel ülesandeks on laubandust ja tööstust tõsta eraalgatuse alusel.

Rahwapank, ühistegeliste ajutuste eneste loodud, peab meie laialistes rahwahulkades tõesti tähelepanemist leidma ja sinna peaksid need krediit- ja laenu-hoiuühisused, kes ühistegewusele ustawaks tahawad jääda, oma wabad summad juhtima. Ühtlasi peab rahwapank wõimalikult pea teatama, missugused rahaasutused kohtadel rahwapangaga ühenduse on astunud, nii et raha hoiule toojatel selge oleks, kuhu nende summad woolawad. Seega oleks igalühel wõimalik ise ära määrata, kas lähewad tema hoiusummad era- wöi ühistegelistesse ettewötetesse.

Peale selle on ühistegelastel praegu päewakorral ühistegeliise liidu loomine. See oleks kogu meie ühistegewuse waimlikeks keskohaks. Enne liidu ajutamist töötas meil selles sihis ühistegewuse büroo, pärastpoole ühistegewuse edendamise selts ja ja nüüd on wiimane oma tegewuse üle annud ühistegelisele liidule. Liidul on eesmärgiks sõnas ja kirjas ühistegewuse põhjusmötteid selgitada. Tema hakkab „ühistegewuselehte" uuesti wälja andma ja saadab kõnelejaid wälja. Seaduse järele, mis ajutawa kogu poolt wastu wöeti, tuleb kõiki ühistegelisi ettewötteid wähemalt kord 2-he aasta tagant rewideerida. Kohtuministeerium on rewideerimise õiguse ühistegelise liidu kätte annud. Ühisused, kes nõus on ennast ühistegelise liidu rewideerimise alla paenutama, teewad sellekohase otsuse peakoosolekul. Need ühisused, kes ühistegeliste liidu liikmeks ei astu, käiwad rahukogu poolt määratatawa sunduslику rewideerimise alla.

Seni töötasid tarwitajate ühisuste keskühisuse juures kaks rewidenti, kes nüüd ühistegelise liitu üle lähewad. Seda siimas pidades, et ühistegeline liit kohustatud on wähemalt iga kahe aasta tagant iga ühisust rewideerima, suurendatakse tarwitajate ühisuste rewidentide arwu ja pannakse rewidendid ühistegeliste rahaasutuste ja ühispiimatalituste jaoks ametisse.

Juba meie ühistegewuse esimestest aastatest peale on ühisuste tegelaste ettewalmistuskõsimus päewakorral olnud. Juba 1912. a. „Ühistegewuslehes" on ühistegewuskooli käimapanemise mõte üles wõetud Senini on korda läinud seks otstarbeks kursusi korraldada. Nüüd on ühistegelisel liidul ka sellekohase kursuse käimapanemine kawatsusel.

Nii siis on praegu kaks järjekorralist peaküsimust ühistegewuse alal päewakorral: Rahwapanga loomine ühistegeliste ettewötete finanseerimiseks ja ühistegelise liidu korraldamine ühistegeliste ettewötete koondamiseks ja korraldamiseks.

Ökonomist.

Wenemaale ewakueeritud waranduste asjus.

Ühistegeliste laenuasutuste esitajate koosolekul, 14. märtsil puudutati Wenemaale wiidud laenuasutuste raha ja wäärtpaberite kättesaamise wõimaluse küsimust. Saadikud awaldasid arwamist, et walitsus nende tagasimuretsemise oma peale peaks wõtma, ja tehti isegi otsuseks walitsuse poole pöörda palwega, et wiimane, kuni nende waranduste tagasisaamise wõimaluste awanemiseni laenuasutustele ärawiidute wäärtuste summas krediiti annaks. Rahaminister hr. Kukk seletas, et selle küsimuse lahendamisega walitsusel juba läinud aastal tegemist olnud.

Kindlaid otsusi sellel ajal ei olnud wõimalik teha, sest puudusid täielikud andmed ewakueeritud wäärtuste kohta. Ära ei wiidud mitte üksi ühistegeliste laenuasutuste wäärtused, waid ka renteide, raudteede, posti jne. kassad ja ka osa erapankades hoiul olewatest rahwa warandustest. Nüüd, kus juba enam-wähem täielikumad andmed selleks olemas, wõib ka walitsus seisukohta wõtta.

Rahutinginistes on selle küsimuse lahendamine ette nähtud. Wõiks ju Wene walitsusega läbikäimise awanemisel, seal makswaid seadusi silmaspidades, mis wõimaldawad nädalas ehk kuus teatud summa hoiulolewast rahast ühele isikule wälja maksta, ära kasutada. Kuid käesolewal ajal, mil Wenemaal rahawäärtus nii madal ja kus selle raha eest nii wähe teisi wäärtusi wastu saab, ei oleks soowitaw seda teed tarwitada. Teiseks ei ole selle alawäärtusega paberi siia kokkukogumine ka soowitaw.

On ju Wenemaale wiidud wäärtpaberite hulgas niisuguseid, millel ka wäljamaal praegu teatud wäärtus ei puudu, kuigi mõnikümmend protsenti algwäärtusest. Näituseks Wene riigirent, põllupankade paberid ja mitme teise ettewötte aktsiad. Meie ärawiidud wääruste tagasisaamise wõimalus on ligidalt seotud liitlaste lootustega oma, Wene, riigis kord juba makswusetaks tunnistatud wõlgade kättesaamise wõimalustega.

Prantsusmaa, Inglismaa, suuremad Wenemaa laenusaldajad, ei ole lootusi kaotanud oma wõlga tagasi saada.

Nõukogude riigil näib kaldumusi olewat oma wälislaenusi unesti tasuma hakata.

Ühes liitlaste lootustega kaswawad ka meie omad. Wenemaa rikkalikke loodusewarasid arwesse wõttes, ei ole põhjust karta, et meie oma rahwa wara mitte kätte ei saaks.

Samal koosolekul puudutati saadikute poolt ka rahwa käes õige suurel hulgal tagawarol olewa mitmesugu Wene rahasortide küsimust. Rahwas ootab ja loodab walitsuse abi peale. Selles suhtes seletas hr. rahaminister, et walitsus mitmele korrale rahwale wõimalusi on pakkunud ja tähtaegu määranud, kus Wene wahuuta omanikud seda Eesti markade wastu ümber wahetada wõisid. Kes neid wõimalusi ei tarwitanud, see tegi seda oma riiskol ja peab ka tagajärjed üksi kanduma. Walitsus ei leia wõimaliku olewat neid kahjusid oma, ehk õigem, kõige rahwa kanda wõtta. On wõimalik, et meil kord mõte parlamendi walimiste eel erakond tõusek, kes selle omale ülesandeks ja platwormiks seab. Peab arwama, et temal küllalt poolehoidjaid ja toetajaid leidub.

Rahwa seas on katsutud wahet teha mitmesuguste Wene rahasortide wahel — ühte paremaks, teist halwemaks pidades. Kuid ajajooksul saawad need kõik ühewäärtuslisteks ehk õigem wäärtuseteks. Olid wäärtuse poolest järjekorras wanad tsaarirahad, siis duuma- ja lõpuks kerenskirahad. Wõimata on lõpuks wanu uitest eraldada, kui ka 1918. ja 1919. a. neid rahasid on lööduud, nendesamade templitega, millega waheft paarkümmend aastat tagasi neid lööti. Kui Wenemaal läinud aastal kõik endised rahasordid makswusetaks kuulutati, pandi uued rahasordid liikuma ja ka need kawatsetakse wäärtusetaks tunnistada ja jälle uued paberirahad käima panna.

Wiimaks peab silmas pidama, et kaduma läinud üksikute isikute waranduslik kahju on ikkagi terwe rahwa kahju.

M—k.

Wäljamaalt.

Soomemaalt.

Soome majandusline seisukord.

Soome lõikus 1919. a. oli kehkmine. Arwatakse kewadeni läbi saawat. Loomatoitu on wähe saadud.

Põllutöömasinaid ei weeta nõrpalju sisse, kui waja. Wäikepõllumehed ei suuda ka masinaid kallite hindade pärast ostmadada.

Weebr. kuni nowembrini müüdi 423.000 standarti puid wäljamaale. Paberi ja paberimasse wabrikutest töötawad 64 seast 51. Asjatundjatest töölistest on puudus.

Rauatööstusel on toorest materjaali, aga ei ole oskajaid töölisi. Willatööstusel puudub tooresaine, niisama ka puuwillatööstusel. Laewadel on hea teenistus.

Rahwusline annetus kindral Mannerheimile.

Wäljamaa lehed teatawad, et kindral Mannerheimile 7.600.000 Soome marka kui rahwusline annetus on antud.

Tšheho-Slowakiast.

Tšheho-Slowakia metsad

on otsustatud riigi walitsemise alla wõtta.

Itaaliast.

Ameerikalik rongile kallaletungimine.

Hiljuti tungiti Bolognast tulewale rongile algupärasel wiisil kallale. Üks reisijatest, kes kogu aeg ümberkaudset maakonda silmas pidas, andis korraga hädasignaali. Samal ajal kostsid paugud ja rongile tungiti kallale. Et aga reisijad kallaletungijatele püssi- ja rewolwritulega wastasid, olid röövlid sunnitud pärast lühikest wõitlust taganema.

Sissetulek toredusemaksust.

Itaalia rahaministri arwates saab toredusmaks umbes 200 miljoni aastas sissetulekut andma.

Kokkupõrge kiriklaste ja sotsialistide wahel.

Bologna lähedal oli awaliku koosoleku puhul äge kokkupõrge kiriklaste ja sotsialistide wahel. Tahupojad tapsid ühe sotsialisti ja haawasid teist raskesti.

Türgimaalt.

Türklased ja Wene põgenejad.

Türgi walitsus on liitriikide esitajaid palunud korraldada, et Wene põgenejad Konstantinopolis maale ei tuleks, sest et Türgimaal kortrite ja toidu puudus walitseb.

Belgiast.

Antwerpenis teater ära põlenud.

Antwerpen, 5. märtsil. Täna hommikul läks Hippodrom-teater põlema. Sisemised ruumid on häwitatud peale nättelawa, mida raudriie kaitses. Õnnetuse põhjused on teadmata, kulud wäga suured. See on juba kolmas kord, et tuli Hippodrom-teatri häwitas.

Belgias isamaa äraandmise pärast seitse Saksa okkupatsiooni tegelasi surma mõistetud.

Kui Saksamaa oli Belgia okkupeerinud, siis hakkas ka Belgiat poolitama ja sünnitas Flandria nõukogu, kes Belgia riigi piiridesse kuuluwad flaami osad autonoomseteks kuulutas. Pärast läksid seitse meest Berliini riigikantsler Bethmann-Hollwegi juure seda poliitilist akti ratifitseerima. Üks neist Berliinis käijatest wõeti kinn ja mõsteti surma juba läinud aasta nowembris. Kus ülejäänud mõisteti surma k. a. 28. weebruaril; ühtlasi peawad wiis neist igaüks riigile 100 tuhat franki kahjutasu maksma ja üks 2 miljoni franki. —ja.

Ameerikast.

Ühisriikide kaubandus.

Ühisriigid on jaanuarikuus 733 miljoni dollari eest kaupasid wälja wedanud ja 473 miljoni eest sisse wedanud.

Marokost.

Leiwa hinnad.

Kasablanka, 6. märtsil. Fez'i leiwategijad on tegewuse lõpetanud, sest et jahu hinnad liig kõrgele on tõusnud. Kesk-Marokkos on hinnad ruinasjutulisel kõrged. Toiduks kõlbmata leiwa kilo maksab Kasablankas 1,50 franki.

Boliiwiast.

Konflikt Boliiwia ja Tšiili wahel.

Madrid, 6. märtsil. La Pazist tulnud telegramm teatab, et wahekord Boliiwia ja Tšiili wahel järjest põnewamaks muutub. Mõtte lahkuminekud koerlewad Arica maakonna ümber, mida Boliiwia endale nõuab. Iga silmapilk wõib sõjariistus kokkupõrke tuua.

Uruguaist.

Presidendita wabariik.

Montewideo, 5. märtsil. Kawatsetakse põhiseadusi ses mõttes muuta, et wabariik edaspidi presidendita jääks. Wõim koonduks üheteistkümnest isikust koosseiswa walitsusnõukogu kätte.

Wõitlused Soome-Wene wõrinnal.

Soome wäed taganenud.

Helsingi, 17. märtsil. STT. Soome peastab teatab: 17. märtsi hommikul olid Soome wäed sunnitud kõwa wõitluse järele enamlaste ülejõu tõttu jätma Sout järwe ja Jänta järwe ja taganema Pora järwe poole. Sout järwe küla on suuremalt osalt maha põlenud ja suurtüki tulega puruks lastud. Eta.

Wene töö-intelligentsi deklaratsioon.

Iswestijas 3. märtsist on awaldatud „töö-intelligentsi deklaratsioon", milles muu seas järgmist öeldakse: „Kahtlemata on Wenemaa praegune poliitiline ja majandusline seisukord wäga raske: maal on tarwis õiguslist loomistöö, linna milleta kultuurline ja äriline elu wõimatu on, majandusliisi reforme ja niisugusi abinõusid, mille tarwitusele wõtmisel tema jõudude produktiiwne ja wõimaldamine wõimalikuks saab.

Kuid missugustel teedel Wene revolutsioonline arenemiskäik edasi läheb, missugused juhtiwad ideed temas lõppude lõpuks wõidule pääsemad ja kuidas kujuneb rahwa masses waiminew hingeelulline põrge, on raske ette öelda ja weel raskem on selle peale surweabinõudega mõjuda.

Ainuke asi, mis meie Wene küsimuses selge on — on see, et määratu suure maa elanikke kogu teisest maailmast, selle mõttes sotsiaalsete ja poliitiliste probleemide lahendamiseni eraldada on wõimta. Seda ei luba mitte üksnes Wenemaa, waid ka teiste maade elulised huwid, ja praegune seisukord nõuab kõikwalt:

1) Lõpetagu Wene sisemisesse asjusse sõjariistus waheleegamise toetus.

2) Uuendagu wõimelikult ruttu kultuurline ja äriline läbikäimine Wenemaaga, tema praeguse riigikorra peale waatamata.

3) Antgu Wene rahwale laialine ja igakülgne toetus tema kultuurilise, produtseeriwate ja majandusl. jõudude ülesehitamise alal.

Sügawalt uskudes, et Wenemaa kõikidest raskustest jagu saab ja uueks kultuuriliseks eluks wõrsub, oleme meie kindlas arwamises, et Euroopa awaliku arwamise juhtiwad ringkonnad, meie algatusele kaasa tundes, meie kutset kuulda wõtawad ja Wene rahwale aitawad tema püüdes rahuliku töö rajale wälja tulla.

Töö-intelligentsi liidu esitajad 18. weebr. 1920. a.

Deklaratsioonil on järgm. allkirjad: Maksim Gorki, S. F. Oldenburg, (haridusminister Kerenski kabinetis) prof. Behterew, prof. Sack, prof. Chawinski, end. Peterburi panga direktor Tornowski ja palju teisi. Eta.

Tallinna sõnumid.

Era-sõiduautode seisukohtadeks

on määratud Peetri plats, Jaani puiestee äärne, Suur turg, linnapanga esine plats, Balti waksal, plats Salongi ja Liiwa tänawa nurgal, pritsimaja esine.

Plekksoetõbi ja sarlakid Tallinnas.

Tallinnas on 12.—17. märtsini 18 plekksoetõbe ja 13 sarlaki juhtumist arstide poolt teatatud. Linna terwishoiu büroo.

E. w. wigastatud sõjameeste ühisuse keskjuhatuse tänuawaldus.

E. w. wigastatud sõjameeste toetamiseks on ühisuse keskjuhatusele annetanud: Helsingi riidekaupluse omanik hra J. Kabal 500 marka, proua Kotsmarek 50 m., Hallistе jaama ülem 32 m. 20 p., Wõru inseneri betaljoni 2. sapööri rood 556 m. 25 penni.

Ühisuse keskjuhatus ütleb lahketele annetajatele kõige inwaliidide nimel oma soojemat tänu.

Käsitöö sektsioon.

Tallinna õpetajate seltsi käsitöö sektsiooni järjekordne koosolek on laupäewal, 20. märtsil s. a., kell 6 õhtul 2. reaalkoolis (Harju tän. 48). Päewakorras: „Tutwunemine käsitöö õpetamisega Daami ja Rootsi koolides" ning mitmesugused teised kooli käsitöösse puutuwad küsimused. Kõiki käsitöö õpetajaid ja teisi asjast huwitatud isikuid palutakse koosolekust lahkesti osa wõtta.

Elektriwoolu mõõtjate üüri kõrgendamine

Elektriwoolu mõõtjate hind on tuntawalt tõusnud. Enne sõda maksis 5 amp. mõõtja umbes 25 Saksa marka franko Tallinn, nüüd aga 750 marga ümber, kuna suuremate mõõtjate hind weel rohkem tõusnud on. Mõõtjad amortiseeriwad endid umbes 10 aasta jooksul, millest wäljaminnes ka nende üüri 20 wõrra ennesõjaaegsest üürist tõsta tuleks, s. t. ennesõjaaegse 3 rubla asemel, mis wahe peal 12 margani tõusnud, tuleks 60 marka, ja kõige suuremu mõõtja peait 200 marka aastas linna walgustuse- ja neemuretsemise-komisjon: arwamise järele üüri wõtta.

Linnawalitsus jagades komisjoni arwamist, on ülewalnimetaud üürisuuruse kinnitanud. ar.

„Lootuse" seltsi uus eestseisus

jagas eilsel koosolekul oma wahel ametid järgmiselt ära: esimees H. Allik, esimehe abi Orloff, kassahoidja O. Munga, kassahoidja abi Pärt, majawalitseja J. Krüger, pidude korraldaja O. Ungermann ja kirjatoimetaja J. Soonike. — to.

Loterii politseiteenijate ametiühisuse heaks.

Üleriiklise politseiteenijate ametiühisuse keskjuhatus paneb ametiühisuse sissetulekute suurendamiseks rahalise loosimise toime. Wõitude wäljalosimine on 1. mail 1920. Esimene wõit on 10.000, teine wõit 5000 ja kolmas wõit 1000 marka. Piletid on juba müügil. Üleüldse on piletid 19800 ja wõitusid 198. KR.

Teaduslik locng.

Neljapäewal, 18. märtsil s. a. kell 8 õhtul kõneleb professor S. J. Sosonow Tartust Tallinna linna tütarlaste kommertskooli füüsika kuuldesaalis perioodilise elementide süsteemi üle — selle wiiekümneaastase kestwuse puhul.

Raudtee politseinikkude arwu suurendatakse.

Tähelepannes, et kuritegewuste arw kasuab, on juhtiwates ringkondades raudtee politseinikkude arwu suurendamise küsimus kõne alla wõetud. Nii kawatsetakse Tallinna jaamas politseinikkude arwu kahewõrra suurendada ning mitmes raudteejaamas, kus senini politseinikud puudusid, need ametisse panna. Ka on jaoskondade kantseleide suurendamine käsil. Kuna waremalt terwe jaoskonna juhtamine, niisama ka kantseileitöö, jaoskonna ülema õlgadel lasus, wõetakse uue kawatsuse järele jaoskonnaülematele abilised ja ka tarwilikud kantseleijõud ametisse. Uute kohtade peale wõetakse peaasjalikult wabastatud sõjamõelased ametisse. KR.

Plekilisesse sõjatõppe surnud Põja armee sõdurite matmisepaiga

üle Koplis on kaebtusi olnud, et see koht selleks sünnis ei ole. Asja järele waadates on selgunud, et tähendatud kohal põhjawesi liiga madalal, nimelt 4—4½ jala peal, ja sellepärast see koht surnute matmiseks kõlbmata on. Peale selle on linna terwishoiu arst koha peal järele waadates leidnud, et ka Rahumäe surnuaial Põhja armee ja wangilaagrite surnud liig halwasti maetud: hauad on segamini ja sissewajunud, ühishauad on waewalt leida. On karta, et kewadel sooja tulekuga hauad lehkama hakkawad ja sellepärast peab neid tingimata uuesti katma ja kalmud peale tegema.

Et Koplis taud lõppemas ja sinna lähemas tulewikus weel ainult üksikuid surnuid matta tuleb, on linnawalitsus korraldanud, et tähendatud matmisplats peale komandantuuri lõppemist Koplis traataiaga ümber piirataks ja hauad üles tehtaks. Rahumäel aga haigemajade ja sõjawäe surnute matmisekohti jaaks planeeritud ja ühishauad plaani peal ära märgitud ja korda seatud ning üleüldine walwe sisse seatud. ar.

Koolinõunikkude koosolek.

Esmaspäewal algas haridusministeerimis hra haridusministri juhatusel koolinõunikkude koosolek, millest ministeeriumide osakondade juhatajad ja 16 koolinõunikku peaaegu kõigist kodumaa linnadest ja maakondadest osa wõtsid. Riigi koolinõunik tutwustas koosolijaid seadusandlise delegatsiooni poolt 5. märtsil wastuwõetud maakonna ja linna koolinõunikkude kohta käiwa määrusega (määrus on siin juures). Selle järele hakkab koosolek instruktsiooni koolinõunikkudele arutama. Instruktsioon määrab koolinõunikkude ainukeseks töölaks õpejõudude pedagoogilise instrueerimise ja haridusliste ajutuste õppe ning kaswatuslise tegewuse ülewaiwe ja juhtimise. Peab ühtlikku arutust ja mõttewahetust wõetakse instruktsioon wastu; ta pannakse haridusministrile kinnitamiseks ette.

Edasi arutab koosolek sunduslise 4-aastase algkooli lõpetamise küsimust. Kuna 4-aastase algkooli lõpetamise õpilasele teatawad õigused annab — muu seas õiguse algkooli kõrgemasse järku sisse astuda ning ühes seilega neid koolisunduse alt wabastab, (puudub wõimalus igemas tulewikus 5. aastat sunduslikuks teha), siis tuleks lõpetajalt teadmisi nõuda, mis ligikaudu õpekawade nõuetele wastawad. Westasel korral, s. o. kui õpilased kig nõrgalt sunduslikku algkooli lõpetawad, wõiks see ühiskooli mõtet diskreditеerida. Maakondade koolinõunikkude poolt juhitaise tähelepanemist selle peale, et olude sunnil maal ei ole juudetud õpekawasid tarwilikul määral teostada. Mõnda õpeainet pole saadud sugugi puudutada, nagu näituseks käsitööd, geomeetriat.

Peale läbirääkimisi wõetakse wastu järgmised otsused: 1) Neljanda klassi õpilastelt tuleb nõuda teadmisi õpetawade minimaalnõuetes; 2) Käsitöö tunnistatakse õpeaineks, mille puudumine koolist tunnistuse wäljaandmist ei takista; 3) Geomeetria, laulmise ja joonistamise õpekawa liihendatakse ühe aasta wõrra, s. o. lõpetajailt nõutakse teadmisi neis ainetes ainult teise ja kolmanda õpeaasta õpekawa ulatuses. Tehakse ettepanekuid ka rehkenduse ja ajaloo õpekawasid kärpida, kuid need ei leia pooleboidmist. 4. klassi lõpetajate teadmiste kontroleerimiseks. Korraldatakse iga kolme kooli õpilaste jaoks kordamis-nädalad, kuhjures õpetöö nende koolide alamates klassides üks nädal harilikust kooliajast warem lõpeb.

Linnawolikogu koosolek

17. märtsil.

Juhatab hr. Pullisar.

Linnade esitajate kongressi wolinikkude poolt wälja töötatud ja linnawalitsuse poolt wolikogule tinnitamiseks ette pandud ülemaalise linnade ja alewite majandusliise liidu põhikirjaga oldakse põhjusmõttelikult nõus. Wolitsetakse Tallinna linna kongressi liikmeid teiste esitajatega kokkuleppel põhikirjas redaktsioonilisi parandusi tehes põhikirjale alla kirjutama ja seda pärast linnawolikogule kinnitamiseks ette panema.

Edasi teeb wolikogu linnawalitsusele kohuseks siseministeeriumi paluda ajutawale kogule ette panna lõbustusmaksu seadust ajakohaselt muuta ja eraldi Tallinna linna kohta uut lõbustusmaksu seadust wälja anda.

Linnawalitsuse poolt wälja töötatud ja wolikogu poolt heaks kiidetud lõbustusmaksu peajooned Tallinna kohta olesid: Lõbustusmaksu wõetakse Tallinna linna kasuks teatri, kontsertide, etenduste, muusika, laulu, kõneõhtu jne. pealt, mis ühes lõbustustega ka omajagu haridusliist laadi kannawad, sisseimeku piletit iga algawa 50 penni pealt 10 penni, kuna kino, näokatteõidu, tantsuõhtu, ringmängu, näitemüügi jm. sellesarnaste pidude sissepääsupileti iga 50 penni pealt 20 penni kawatsetakse wõtta.

Sellele järgneb linnawalitsuse poolt wälja töötatud täiendawa sissetulekumaksu seaduse kawa, mis ajutawa kogu poolt 9. detsembril läinud aastal wastu wõetud seaduse põhjal kokku seatud ja linna 1919. a. puudujäägi katmiseks kawatsetud. Wolikogu wõtab selle seaduse eelnõu wastu.

Linna kasuks wõetawa korterimaksu seaduse muutmise asjus teeb wolikogu linnawalitsusele kohuseks siseministeeriumi paluda ajutawale kogule ette panna Wene ajutise walitsuse poolt 29. sept. 1917. a. wälja antud korterimaksu seadust selles mõtes muuta, et linnawaksu korterite eest kõrgendada wõiks.

Sunduslise määruse tuleõnnetuste ärahoidmise kohta teatrites ja kinodes otsustab wolikogu, mõnesuguste wastuwaieluste järele, linnawalitsusele täiendamiseks ja uuesti wäljatöötamiseks anda.

Edasi lubab wolikogu ülemaalise linnade esitajate kongressi läbejaatwale komiteele 25.000 margalise awansi.

Endise linna politseikordniku matmise kuludeks lubatakse 600 marka.

Linnaasutuste hobused otsustatakse hobusemaksust wabastada.

Wäike Tartu maanteel nr. 25 olewa eirelaua trahterimaksu summa 1919. a. esimese poole eest 1250 marga suuruses kustutatakse maha, sest et nimetatud ettewõte mainitud ajal ei töötanud.

Linnawalitsus, esimese järgu tarbeainete wähesust, nagu jahud, wõi, suhkur, munad jne. silmaspidades, tunnistas tarwilikuks järgmise määrust maksma panna:

Sunduslik määrus kookide, magusa saia ja pränikute küpsetamise kohta.

„1. aprillist 1920. a. on Tallinna linna piirides keelatud küpsetada ja müüa igat sorti kooki (ka kartuli jahust), magusat saia ja pränikuid."

Lõpuks järgnewad walimised. 1. ja 5. jaoskonna ärimaksu komisjoni liikmeteks walitakse P. Sorgus ja K. Pliimann. Linna pandimaja 1919. a. aruande järelwaatamise ressisjoni komisjoni saawad Mauer, Keskküll ja Wahtmeister ja majandus- ja kaubandus-tööstuse komisjonide liikmeks P. Susi asemele August Sprenk.

Linnanduniku walimise küsimus G. Asti asemele ja linnapea abi wilimise küsimus jäid lahtiseks, sest parteid ei seadnud kandidaatisi üles.

Wiimaks pandakse wolikogu liikmete poolt linnawalitsusele ette wolikogule esineda linnaaadest, majadest ja linna warandusest saadawa sissetulekumaksu kawaga. Soowitatakse ka linna sissetuleku suurendamiseks waranduste lisawäärtuse ehk juurdekaswu peale maksu wõtta. Koosolek lõpeb kell pool 12. M—k.

Wäljaandja Osaühisus „Teataja".
Wastutaw toimetaja: Ed. Hubel.

Sekwestreeritud „Ühiselu" trükikoja trükk.

16. s. k. p. suri kopsuhaigusesse 18. eluaastas mele armas poeg ja wend

Richard Rinderberg

Matmine 23. märtsil s. a. Koeru haudmaale.

1574 Leinajad wanemad, wend ja õde.

Pühapäewal, 14. märtsil s. a. lahkus siit ilmast pika ja raske haiguse järele minu armas mees, unustamata poeg ja wend

Aleksander Ruut.

Matmine 21. märtsil kell 12 l. Hageri kiriku surnuaial.

Sügawas leinas abikaasa, ema ja wennad.

Eüdamlikku tänu

kõigile, kes minu armsa poja ja meie wenna

Peeter Schütz'i

matmisest osa wõtsid.

Sügawas leinas

ema ja wennad

1584

Müüa kats wäitest 1576

majakest

Meerenni uul. Rääkida Uue Sadama uul. nr. 48, raudtee maja, Weitbach, tulla pea e tl. 6.

Sauna hinnad

on 18. märtsist järgmised:

4 mrk., 5 mrk. ja 8 mrk. Lapsed 2–4 mrk.

Kapmeeste Osaühisus „LADU"

Tallinnas, ajut. Maakri tän. 4 teatab, et tellitud Ameerika

makaronid

1 sorti walgest jahust 10 kil. kastides lähemas tulewikus kohale jõuawad. Tellimisega palutakse rutata.

1478 Juhatus

Suures wäljawalikus mitmesuguseid meesterahwa-, naisterahwa- ja laste 1290

saapaid

ja lasting- ning walgeid kinge soowitab paraja hinnaga — — — — —

J. Rachelschik

—:—:— Wene tänaw nr. 4 —:—:—

Mittekopitatud toduslaswatatud lehe-

tubaka

ostmine „Tubak" tubakawabrikule lestab igawestt edasi, määramata hulgal, igal tellispäewal ja reedel

Wiljandis,

Wänu maantee nr. 10, wakkali ligidal.

Hind kuni 50 marka nael.

1280 Wabr. wolinik.

Haridusministeeriumi kunsti- ja muinsusosakonna

sekretäär,

majandusosakonna ja kutsehariduse osakondade

asjaajajate kohad on wabad.

Kohasoowijaid palutakse palwekirjasid ühes eluloolirjeldusega Haridusministeeriumi kunni 1. aprillini s. a. sisse anda.

Raudteewalitsus

tarwitab

wilunud raudteelast,

kes INGLISE ja PRANTSUSE keelt täielikult oskab.

Pakkumised ühes endise teenistuse tõestusega, Wakkali puiestee nr. 7, liikumise osakonna kantseleisse sisse anda. — — — — —

Soowime osta

roguskid.

Eesti Tarwitajateühisuste Keskühisus,

Tall. Wirutwärawa puiest. 15.

Insenerwäe walits. warustuse osak.

tarwitab kohe üht 4—10. H

lokomobili.

Pakkumised sõjaväe osakonna kantseleisse Faki tee nr. 4, — sõna „Pakkumine" all kuni 23. märtsini s. a. —

Kuulutus.

Sõjawäe Intendandi walitsus ostab

suuremal arwul

tubakat, sigaretta ja paberosse.

Pakkumised uces proowidega saata Intendandi walitsuse toitlusosakonda, Wäike Batarei tän. nr. 10. — igapäew ella 10—2.

Intendandi walitsus.

Sõjawäe Intendandi walitsus tarwitab suuremal määral

pesu soodat.

Isikud, kes sooda muretsemist soowiwad oma peale wõtta, palutakse teatada Sõjawäe Intendandi walitsuse kraami osakonda Wäike Batarei tän. nr. 10. — — —

Asjata sekelduste ja tülide ärahoidmise suhtes ilmus neil päiwil:

Korteriraamat

(üürimatsu jaoks)

mis kõiki ajanõudeid peab täitma ja sisaldab eneses: 1) **Üürileping**, mis tõkku seatud 25. nov. 1919. a. wäljaaantud üürseaduse põhjal. 2) **Üürimatsu leht**, 112 kuu, s. o. 9 aasta peale (14 ihk.). 3) **Üürseadus**, millest nii majaomanik kui ka korteri üürija oma wastastikused kohused wõib leida. 4) **Tempelmaksu seadus** (täiendatud), millest selgub, et üürimaksu sissekirjutused ja kwiteeritused neis raamatutes on margimaksust wabastatud, kui raamatu esoleja, wastawa tempelmargiga maksud, leping on täidetud.

Üürniku ottekohe'ed huwid on korteriraamatu abil täielikult kaitstud

Hind ainult 2 marka.

Korteriraamatuid on saada **Korteri Lepituskojas**, sekw. **„Ühiselu" trükikojas**, Wäike Brokusmägi nr. 1, **raamatukauplustes ja ajalehemüüjate juures.**

Eesti teater „Estonia"

Neljap., 18. märtsil s. a.

Kõrgus lõbutseb

R. Nelsoni operett 3 waat.

Algus kell 7 õhtul.

—

Reedel, 19. märtsil s. a.

Romaan

Sheldoni lüüriline näidend proloogis, 3 w. ja epilloogis.

Algus kell 7 õhtul.

1590

„Estonia" kontsertsaal.

Reedel, 19. märtsil s. a.

Estonia sinfoonia-orkestri

16. sinfoonia-KONTSERT

(W. A. Mozarti õhtu)

R. Kulli juhatusel.

Solistid:

pr. Ella Massing-Grünberg (sopran) ja hra R. Lopman (orel).

Esitawad:

Sinfoonia C-dur, aaria oop. „Figaro pulm", Lacrimosa g-moll requiemist ja suite „Mozartiana"

Algus kell 1/28 õht.

Piletite hinnad: à 10 ja 5 mrk. Rahwawäelased (reamehed) à 2.50 p. 1591

Kes wõib õhtutel Wene ja Saksa keele ja matemaatika

tundisid

anda? Palun teatada Toom-Kuninga tän. nr. 21, krt. 30, Bergmann. 1585

Draamateater

Reedel, 19. märtsil s. a.

Efektendus:

Esimene wiiul.

G. Wiedi ja J. Petersoni 4-waatusline tuftmäng.

Algus kell 1/28 õht.

—

Pühap., 21. märtsil s. a.

A. ja O. Teetsoffi tuluõhtuks Esimene wiiul

Algus kell 1/28 õht.

1500

Loomawelster-futtermeister,

eestlane, perekonnaga

soowib kohta

1. maits 1920. a. Praktika üle 10 aastat. Hariduft on saanud Roosi-Daani karjakaswatusest, kõige paremate tunnistuste ja soovitusega. Adress: Suomi, Woutjennista Saimahowi, Kreisi Loomawelster. 1449

Kojameest

on tarwis, kes saunakatelt kütab. Falkspargi tän. 14. 1577

Walget, peent

nisupüüli

soowitakse osta

Harju tän. nr. 28, krt. 5. 1581

Ostan

patent limonaadi-

pudelid

limonaadi-tehases, Allika uul. nr. 10, Kuulmann. 1594

Häid söögitartulid müüa

suuremal ja wähemal arwul Toom-Waestekooli tän. nr. 4, kartulikauplujes. 1562

Rendikoht

kohe edasi anda ühes inwentaar ga ja pogartahjuga. Linna ligidal, head tingimised. Soow. kirjal. s. t. t. „Muutus" all. 1546

Kirjawahetusi

soowib ärimees haritud, ausate neiudega tõsisemas mõttes. Kirjad postkont. „A" all.

Meierei

ühes riistadega antakse enampakkumise-teel 1. aprillist s. a.

rendile.

Kandidaat. ilmuda 25. märtsil kell 2 p. l. Ü.-Kariste ühis-piimatalit., üle Abja.

Esimees J. Wilpsaar.

Eesti panga äriseis

15. märtsil 1920.

Aktiva.			Passiva.		
Kassa ja jookswad arwed.	M.	11.460.593.64	Põhikapitaal.	M.	10.000.000.—
Wäljamaa waluuta . .	„	17.905.581.79	Hoiusummad	„	79.417.367.74
Laenud	„	81.438.227.96	Korrespondendid Loro .	„	3.453.768.17
Korrespondendid Nostro .	„	9.429.819.70	Korrespondendid Nostro .	„	5.213.138.05
Inkasso dokumendid . .	„	339.101.69	Deponendid	„	16.319.979.06
Üleüldised kulud . . .	„	139.241.78	Komitendid	„	339.101.69
Miimesugused arwed . .	„	196.793.41	Saadud %% ja komisjon	„	948.043.12
			Mitmesugused arwed . .	„	4.294 647.05
			1919. a. kasu arwe . .	„	923.315.09
	M.	120 909.359.97		M.	120.909.359.97

Eesti Panga juhatus.

LAUPÄEVAL 20. MÄRTSIL 1920. A.

Tallinna Tehnikumi raamatukogu heaks

Kontsert-Ball

Tehnikumi ruumes (end. Ganut-Gilde, Pikk t. 20)

Eeskavas esinevad paremad jõud:

pr-d BERTING, OLAK-MIKK, VIRKHAUS,

hrad F. ZVETKOV, P. PINNA, A. SÄLLIK.

Algus kell 9 õht., lõpp kell 4 homm.

Pääsetähed õõlubadena maksvad. Pääsetähed eelmüügil Tehnikumi büroos kella 9—12 ja 3—7 ainult kutsekaardi ettenäitamisel. 1555

E. S. S. „Kalewi"

kergejõustiku osakonna

peakoosolek

reedel 19. märtsil kell 7 õht „Esto" ruumes, Pikk tän. 17. Kõikide liikmete ja alaliste wõõraste ilmumine tarwilik.

1596 Juhatus.

Kuulutus.

Riigi raudteede walitsuse warust. osak. tarwitab suuremal arwul:

lambipäid, tükkis kriiti, walget waskplekki, rihma kruwisi, smürgel riiet ja paberit, pilliroogu, kirjalakki, katuse plekki, salmiaku tükkis, boraks tükkis ja peenikest, haamriwarsi, rukkipüüli, kustutamata lupja rohelist seepi, maalri pinsleid, suuri käiakiwa ja lambawillu.

Kõiki, kes nimetatud asjade muretsemist ja walmistamist oma peale soowiwad wõtta, palutakse teatada Tallinn, Waltkjaam, raudtee maja nr. 13, R. W. Warustus Osakonda, kust ka tarwilikke teateid saab. 1569

Müüakse:

sõjawäe toitlustabudes, S. Patarei tän. nr. 12, iga päew, hommiku kella 9—2 päewal, wähemal ja suuremal arwul tühje

tünne, kaste ja plekk-karpe

1596 Labude walitseja: Kaus.

E. V. Vigasiatud Sõjameeste Ühisuse

Pikk tän. nr. 43. **KINO** Pikk tän. nr. 43.

Veel ainult kuni 20. märtsini s. a.

Teist ja viimast korda Tallinnas.

Krakwinna-kerjus

Suurepäraline kinoteos 4 suures osas.

Naljapilt.

Täna mängib ühisuse keelpillide orkester.

Eelteade: 21.—25. märtsini „Need, kes varjus elavad"

Norra heeringad

müügil waguni- ja tündriwiisi

Rumberg, Tuberg ja Ko.

Suur Kloostri tänaw 22

Ladu Wana Sadama tänaw 11 1582

Eestimaa tuiwatatud

õunu müüa

hästi magusad, 7 mkr. nael. Liiwa aia tänaw nr. 20, krt. 1. 1580

Kõiksugu lukuseva-, rauda- ja muid tööristu ostab

rauda- ja terasasjade kauplus

J. Kohlap,

Wäike Karja ja Müüriwahe tän. nurg. 5/17 jõõsekäik Müüriwahe tänawalt. 1531

Häid pühade

munawärwisid

soowitab jõulemüüjatele

A.-ü. „Progress",

W. Posti tän. 6. 1578

!Kõik!

kellel tarwis

parukat ja plehti

palun tulla Narwa maanteele nr. 12, krt. 3. Sealsamas wõetakse kõiksugu juukselõõde peale tellimisi wastu ja ostetakse wäljakuulunud juukseid.

Austusega L. Arro

Korterit

3—5 toaga on tarwis lähemal ajal. Mitte wäga kaugel keskliinast. — Korteri saamiseks on korteritõimisjoni luba. Postimaja. krt. 10. 1586

Oma aastapäeva puhul 19. III 20. mälestab lahingutes langenud ja haigusesse surnud kangelasi:

Juhan Lilbek
reamees, lahingus langenud 24. IV 19.

Johannes Aulik
reamees, lahingus langenud 25. IV 19.

Villem Leps
reamees, lahingus langenud 1. V 19.

Arseni Kôva
reamees, lahingus langenud 1. V 19.

Aleksander Selge
reamees, lahingus langenud 25. V 19.

Alfred Mühlberg
reamees, lahingus langenud 24. VII 19.

Aleksander Olev
reamees, lahingus langenud 24. VII 19.

Johannes Lepberg
reamees, haigusesse surnud 10. X 19.

Verner Valden
reamees, haigusesse surnud 30. VIII 19.

Aleksander Allikas
n. a. o., lahingus langenud 18. X 19.

Toomas Maivel
reamees, haigusesse surnud 29. XII 19.

Soomusrongide diviisi kuulipildujate kursused.

Tööstus ja kaubandus.

Ehituskküsimus.

Tallinnas ei taha korterikitsikus wäheneda, sest puudub ainus loomalik pääsetee sellest — uute majade ehitamise wõimalus.

Lugupeetud asjatundja, kellega meie kaastööline selle küsimuse üle kõneles, awaldas arwamist, et lood ehituse alal niipeagi paraneda ei tõota.

Tallinnas mõjuks korterikriisise lahendamiseks õige tuntawalt kaasa, kui Villepi ja Warsaallika aialinna kawatsusi saaks teostada. Kuid praegu on tingimised kahjuks küll niisugused, et linnaomawalitsus selles asjas midagi ära teha ei suuda. Tahaks ta aialinna tekkimiseks ringimata tarwilikud eeltingimsed luua, siis peaks ta Villepi ja Warsaallika planeerima, tänawad sisse tõmbama ja kanalisatsiooni ehitama. Alles siis wõiksid üksikud krundirentnikud majade ehitamisele asuda ja korralik aialinn tekkima hakata, mis üleüldiste mõnususte ja terwishoiu olude poolest oma ülesandele wastaks. Praegu aga nõuaks tänawate ja kanalisatsiooni tööd nii laial pinnal, nagu seda kawatsetawa aialinna maa-ala on, määratu suuri kulusid, millede katmiseks linnal igasugune wõimalus puudub.

Teine tee oleks see, et aialinna alla määratud maa-ala nõuab selleks asutatud aialinna seltsile wõi ühisusele wälja antaks, kes omalt poolt tänawad ehitaks ja kanalisatsiooni tööd teeks ning maatükid majade ehitamiseks wälja annaks. Kuid küsitaw on, kas ühisuski selleks tarwilikku kapitaali kokku saaks, weel küsitawam aga see, kas keegi tema poolt walmistehtud tänawate äärde praeguste töö- ja materjaalihindade juures suudaks majasid ehitada. Ehituskulud on wiimasel ajal nii määratu kõrgele tõusnud, et erainimene, kui ta mitte miljonäär ei ole, enam-wähem korraliku elumaja ehitamise peale mõteldagi ei saa.

Sellepärast on küsimus päewakorrale kerkinud — mitte ainult meil, waid ka mujal — mis teha, et majade ehitamist praegusel ajal wõimaldada.

Riigi majandusnõukogus oli see küsimus alles hiljuti arutuse aineks. Nagu läbirääkimistel selgus, ei tule meil praegu sisseturule peaaegu mingijugust ehitusmaterjaali. Mets, mis maha wõetakse, läheb kas eksportkaubana wäljamaale wõi jälle küttena raudteewedurite ja wabrikute ahjudesse. Kütte kalliduse ja puuduse tagajärjeks on ka see, et teliskiwi tööstus peaaegu täiesti seisab ja ühe teliskiwi hind juba marga ümber kõigub.

Majandusnõukogus kaaluti mõnda abinõu, mis ehitusmaterjaali juhtimist siseturule, nii sama ka hinade alanemist wõimaldama peaks. Muu seas arwati näit. tarwilikuks edaspidi metsa, gipsi j. m. kontsessioonide wõtjatele kohuseks teha, et nad 30% oma produktsioonist peawad siseturule saatma. Waewalt on aga loota, et see ja muudki sarnased hädaabinõud ehituskriisist meil kuigi tuntawalt pehmendada suudaksid.

Probleemi peab katsuma radikaalsemalt lahendada: waja seniste ehitusmaterjaalide asemele üleüldise teised leida, mis oma täie kõlbliku juures praegusest siiski palju odawamad oleksid. Üks niisugustest oleks sawi, mida Saksamaal juba mõnda aega wäga hea edugа on ehitusmaterjaaliks tarwitatud ja mida ka meil mitmes paigas küllalt leida on. Kus hea sawi käepärast, seal langewad suure osa ehitusmaterjaali hinna- ja weokulud ära, mis praegusest majaehituse kuludest õige suure protsendi wälja teeb. Selle juures wõib sawist maja ehitada, mis wähemalt niisama soe, kui kiwi- wõi puumaja, palju nägusam ja palju kestwam, kui puuehitused. Pealegi ei karda sawiehitused nii tuld, kui puuhooned. Igatahes, kui sawiehituswiis meil rohkem tähelepanekut leiaks, kui senini, ja kui meie ehitajatele wõmalus awaneks set alal wäljatöötatud ja äraproowitud ehituswiisidega wäljamaal lähemalt tutwust teha, siis oleksime odawama ehitamise probleemi lahendamisel suure sammu edasi jõudnud. Tähelepanemise wäärt on selles mõtes ka katsed, mida meil praegu selles sihis tehakse, et odawamalt kui seni häid ja soojapidawaid lagesid ehitada. Selleks tahetakse iseäralisi puu-tsement platesid tarwitada, mis laudadest palju odawamad tulekšid, kiiremat töötamist wõimaldaksid, wähe naelu nõuaksid ja ühtlasi ka nägusa lae moodustaksid.

● Suureks takistuseks, mis meil töötamist ehituskküsimuste lahendamisel tarwiliku hoo ja põhjalikkusega edeneda ei luba, on arhitektide ja heade ehitustehnikuste puudus. Sellepärast peaks tulewikus ettenähtawaid suuri ja laialdasi ehitustöid arwesse wõttes küll küsimuse kaalumise alla wõtma, kas mitte wõimalik ja otstarbekohane ei oleks wäljamaa (näit. Soome) arhitektisid ja ehitajaid meie omadele appi kutsuda. Ik.

Lätimaa wäljawedu.

„Ost-Exp." teatab, et Lätimaa läinud aasta juuli- ja augustikuus peaasjalikult linu, nõrusid ja õunu wälja wedas. Wäljawedu oli sel ajal üleüldse 5 miljoni rubla suur, sissewedu aga 9,3 miljoni rubla. Sept. tõusis sissewedu 16,4 miljoni rubla peale. Läti raha madal kurss takistab sissewedu.

Sakslaste waated Wenemaaga kaubitsemise asjus.

Sakslased annawad Berliinis lehte „Ost-Export" wälja, mis selleks on asutatud, et kaubitsemist Saksamaa ja Ida-Euroopa wahel edendada. Selles lehes kirjutatakse kaubitsemisest Wenemaaga muu seas, et Wenemaalt wõiks saada praegu ainult tooresaineid, puid, linu ja nahku. Soowitatakse Wenemaaga läbikäimisesse astuda Eestimaa kaudu. Tallinnas on juba wanad ärid, kes olusid tunnewad ja teawad, mis Wenemaal waja. Otsekohese läbikäimise eest hoiatatakse. Igal juhtumisel ei olewat mõelda, et wanal wiisil Wenemaaga äri saab ajada, kaubareisijaid saates wõi koguni oma turuärisid awades.

Inglismaa ehitab Persias raudteesid.

Persia walitsus on ühele Inglise sõndikaadile õiguse annud pikka raudteed ühes haruteega ehitada. Uus tee läheb mitmest Persia linnast läbi ja ta haru tuleb Kaspia juurde.

Ühisriikide kaubalaewastiku liigi kasuamine.

„Daily Telegraph'ile" teatatakse New-Yorkist: laewaameti president M. Payne on teadaandmise rahwale awaldanud, milles ta järgmist ütleb: „sõda on meile laewu andnud. Praegu on 1.300 kaubalaewa, kuid 1920. lõpul saab meil neid 2.250 olema. Meie ehitame nii rohkesti laewu, et mil raske on neile ostjaid leida." —ja.

Jaapani puuwillawabrikud.

on sõja ajal nii hea kasuga töötanud, et osanikkudele osakapitaali pealt 1918. a. esimese poole eest üle 50 prots. anti.

Määrus wäikemaapidajate rendilepingute pikendamise kohta ühe aasta peale.

(Asutawas kogus 16. märtsil 1920. a. wastu wõetud).

§ 1. Maa rendilepingud, mis lõpewad käesolewa majandusaasta jooksul, ehk on warem lõppenud, kuid ajutise walitsuse 21. märtsi 1919. a. määrusega pikendatud, loetakse rentniku soowil uuendatuks kuni 1. maini 1921. a. nende maade kohta, mis 10. oktoobrini 1919. a. riigi omandusest ei olnud, wõi mis asutawa kogu poolt 10. okt. 1919. a. wastu wõetud maaseaduse põhjal riigile wõõrandamata jäänud, wälja arwatud koguduste maad, mis wabariigi walitsuse maareformi teostamise määruste §§ 87, 88, 90 ja 91 riigimaade rendi kohta ettenähtud on, maarendile juurde lisades: a) koha hoonete tarwitamise eest 25 %, kui hooned täielikult rentniku kasutada, ja b) kohale kaasaarwatawa täie kütte eest 10% maarendi hinnast.

Märkus: On rentnikule hooned tarwitada antud, teateud osas ja saawad nad rendileandjalt ainult osa küttest, siis wõib maarendile lisaprotsent ainult wastawas osas juurde arwatud saada.

§ 7. Awalikud maksud ja kohustused rendil olewa maa pealt kannab rentnik.

Kodumaalt.

Wäetsad kooliolud.

Kehtna koolimajadest on kaks üheklassilist kõrgemat kukkumas. Kaheklassiline on wähe parem. Sisemistes ruumides näed wanu pinka ja laudasid ja õpeabinõudena Wenemaa kaardi ja see on kõik. Mänguriistad puuduwad. Hiljuti pani wallawanem õpeabinõude muretsemiseks eelarwe wallanõukogule ette, aga see lükatud tagasi.

Kuhu sõjawäed paigutatakse.

Puhkusele tulnud sõjawäed on Wirumaal muu seas kahte arteeki, ühe arsti ja ühe loomaarsti ühetaolisesse korterisse paigutatud. Kuidas see terwishoiu peale mõjub? A.

Korratu kohustetäitmine maksude asjus

welitseb Wirumaal. Seda tõendab see, et 1919. aasta jooksul tuli 1917., 1918. ja 1919. a. liikumata waranduste ja sissetulekumaksu maakonna heaks ainult üks miljon sisse, kuna suur osa wõlgas seisab. Üks miljon sissetulekut 6.000.000 kuldnarwe katteks. 1919. a. lisasissetuleku maksust on $^1/_3$ makstud, teised ootawad sunninõudmist. Tõrgutawad maksmast peaasjalikult 4 ja 6 marga ning tuhandete markade maksjad. A.

Ligi 80 looma maha tappa

otsustas arstline komisjon 13. märtsil Sompa mõisas, sest et mõisas elawate sõjapõgenejate loomade seas kopsutaud maad wõtnud, mille tagajärjel ka mõisa 47 looma kapsutaudi kahtlaseks tunnistati. Loomad saadetakse Narwa tapamajasse. A.

Arstide karistamine.

Jõhwi jooskonna arsti Dr. Turtschaninowi ja teekaema Wene haigemaja arsti Dr. Buschi karistas 1. diwisi ülem kindral Tõnisson 13. märtsil 6- ja 3-päewalise arestiga selle eest, et need arstid täitappe tunnistuse eest raha olid wõtnud, esimene 30, teine 15 marka. A.

Uus wallasekretäär.

Jõhwi walla sekretäär Über lahkus 9. märtsil ametist, kelle asemele senine abiline G. Uustal waliti. A.

Olustwere mõis Kõo põllutöökoolile.

Kudas „Sak." kuuleb, on Olustwere mõisat Kõo põllutöökoolile soowitatud. Kooli esitajad on mõisat waatamas käinud ja ta siindsaks tunnistanud.

Teatrikursuse

tahab „Ugala" ühing Wiljandis hooaja waheajal ära pidada ja selle tarwis õpejõudusid wäljaspoolt kutsuda. Kursusest osa wõtta wõiksid ka maaseltside tegelased. M. M.

Kokkukogumiste keeld Wõrus.

Kõik awalikud kokkukogumised, rahwakoosolekud, pidustused, kinos ja kirikus käimine on Wõrus kohalise lehe teatel terwishoiu komitee otsuse põhjal ära keelatud. Keelu põhjuseks on külgehakkawad haigused.

Wiina pärast trahwimised.

Wõru maakonna komandandi poolt on weebr.-kuu jooksul wiinaaajamise, müümise jne. pärast 56 isikut 344.300 margaga ja 55 isikut kokku 135 kuu wangistusega trahwitud, teatab kohalik leht.

Teated Tartust.

Kahwliwabriku ajutamine. Paar kohalist ärimeest adwokaat J. Lauriga eesotsas on linna läheduses E. v. Lieversi „Mütta" koha, kus walge sawi lademed olemas, ära ostnud ja kawatsewad sinna kahwliwabriku ajutada.

Ettewõtte suurendamine. Tartu kütte- ja weo-ühisus, millel linna ligidal Emajõe ääres turbatööstus ja ka osakond Mustwees, on otsustanud oma põhikapitaali (senine suurus — 200.000 mrk.) kuni 4.000.000 margani, s. o. 400 osa wõrra à 5000 mrk., suurendada. O.

Puskariwabrik Tartu katoliku kõrgsi korteris.

Õõsel, 13./14. märtsil läks kaitseliidu 2. jaoskonna ülemal A. Tootsil korda suurema puskariwabriku jälgile saada, mis asus Tartus, Weski tän. nr. 1 katoliku kiriku majas kõrgsi (õpetaja) Kasimir Schelewits'i korteris. Puskari ajajaks oli keegi Poola riigi alam Anton Kosnik, kes juba septembrikuust läinud aastal kiriku majasse oma suurema wabriku oli sisse seadnud. Igast „laarist", kuhu 3—4 wakka kartulid ühes puuda linnastega tarwitas, tuli tema oma üteluse järele 1¼ pangi 80° wiina wälja. Kõrgs, kes sagedasti asja pealtwaataja olnud, saanud kokkuleppe järele iga laori pealt ½ pangi wiinawabriku ruumide üüriks. Wabriku tarwitada olew hulk suuri tünna, sisseemäärituid suur katel wabrikus, kui ka elukorteris silmapaistew tagawara puskari haisuga pudelid kuni 2 pangi suurusseni ning mitmesugused „kauba proowid" lasewad oletada, et siin ühe wanema asutusega tegemist on.

Ka aktsiisi ladust kõrgs Schelewits'ile antud puhastatud piirtuse, kiriku tarwidusteks ja mitmesugusteks desinfektsioonideks, müüs tema edasi 225 marga eest pudel.

Wabriku sissesead ühes riistade, linnaste ja süüalustega wõeti wahi alla, kust kõrgs wabastati, aga Kosnik politseisse edasi saadeti kuni trahwi määramiseni. „Post."

Tarwitajate-ühisuse asutamine Kuresaarde.

Sõja ajal on suurem jagu Saaremaa tarwitajate-ühisustest oma tegewust pidanud lõpetama. Nüüd, kus kaupade saamine õieti raskendatud, iseäranis weel Saaremaal, ja kus erakaupmehed oma kaupade eest ennekuulmata kasu nõuawad, on tarwitajate-ühisuste asutamine uuesti päewakorrale kerkinud. 7. märtsil peeti Kuresaares tarwitajate-ühisuse asutamise koosolekut, kuid kokku oli tulnud ainult 26 isiku ümber. Otsustati siiski ühisus asutada ja walti eestseisus. R.

Mulsed läbisõidul Inglismaalt

III.

Londoni Eesti saatkonna asukoha leidsin kodumaalt kaasa wõetud wäikese Londoni kaardi järgi kätte. See oli uhke lai uulits, kahe rea paleedega. Juba eemalt paistis ühelt niisugselt Eesti lipp silma: see oli Eesti saatkonna maja.

Mul oli waja mõneks päewaks Londonisse jääda, ja Eesti saatkond andis mulle ulualuist, s. o. öö möödasaatmise wõimalust ühes kabinetis, mis õhtul ja öösel waba oli. Nii sattusin urkast — paleesse...

Minu reisusiht oli Prantsusmaa.

Eesti konsuli, herra Sapaje kirjaga ja kodumaalt kaasa wõetud dokumentidega sain Prantsuse peakonsulilt wiibimata Prantsusmaale sisseõidu loa kätte. Määrati teekond ainult Southhampton'i ja Havre kaudu. Nagu kuulsin, ei lähe Prantsusmaale sisseõidu-loa saamine mitte alati nii kergesti korda. Minu arwamise järgi ei tehta sisseõidule takistust, kui nõadust tõsiselt motiweerida ja dokumenteerida. Ainult niipalju on, et Eestist tulnud reisijate sisseõidu üle otsustab peakonsul ise, ja tuleb temaga isiklikult rääkida.

Londonisse jäin mõneks päewaks, et teaduslised muuseumid läbi käia, eriteaduslisi kogusid waadata ning oma eriala õpetuse-käitust kohal weidi tundma õppida. See läks mul enam-wähem korda, kuigi keelekiisimus takistust tegi. Inglased ei ole keelemehed, isegi oma lähemate naabrite, prantslaste, keelt oskab harwa keegi.

Muuseumite eesotsas, mis tuleb lühikesel Londonis wiibimisel tingimata waatamas käia, on Briti muuseum. Juba nimi ütleb, et inglased selle muuseumi peale uhked on. Ja tõesti, siia on kogutud palju kultuurajaloolist materjaali üle terwe ilma, wanematest aegadest uuemateni, mille kirjeldusega wõiks tuhandeid lehekülgi täita. Minul ei ole see wõimalik. Ja lugejat tüütaks see ära, kui ta ise oma silmaga seda rikkust näha ei saa. Minu peale awaldasid siigawat mõju hiigla kogud keskaja raamatuid, muidugi risti- ja teiste uskude pühakirju, mis nii ilusalt ja hutwitawalt wärwidega, kulla ja hõbedaga, ainekohaselt maalitud piltidega kõõstsi kaunistatud on, et meie ajal enam niisugusi bibliograafilisi kunstitöid ei looda. Olen neid ka mujal näinud, kuid mitte kusagil niisugises rohkes

Loodusteadlased ei jõta muidugi mitte loodusteaduslises muuseumis käimata ja teaduste muuseumis, mis saatkonna lähedal. Samuti pakub rohket huwitust geoloogia muuseum. Kujutawa kunsti armastajate jaoks on weel kunstimuuseumid, kuhu aga minu jalg Londonis ei saanud.

Londoni teadusliste muuseumite kohta on meie Londonis töötawad teadlased hrad Becker ja Nogermann juba waremalt Eesti lehtedes kirjeldusi awaldanud.

Meeldiwaks teeb Londonis muuseumis käimise mitte üksi see, et see üllemata õpetlik lõbu maksuta on, waid ka see, et muuseumi wõib waadata, nagu nulitsalt tuled, palitus ja kübaras, nagu seda Pariisiski näha sain.

Londoni Eesti saatkonnas sain kokku keemiateadlase hra Nogermanniga, kes end keemias ja tehnilises keemias täiendab ja keda iseäranis distilleerimise küsimus huwitab. Ühes teeb tema tegemist meie kodumaa õlikiwi (põlewkiwi) uurimisega; selleks on temale kodumaalt mõnel puhul õlikiwi saadetud.

Pildike meie wäljamaal töötawate noorte teadlaste päewamuredest. Hra K. ei olnud minu Londonis wiibimise ajal enam mitu kuud kodumaalt stipendiumi saanud, ja ainult Londoni Eesti saadiku wastutuleku läbi sai temale edasitöötamine wõimalikuks: saatkond maksis stipendiumi wälja, aga mitte niisugises madalas määras, nagu kodumaal esialgselt määratud oli, mis kuus ainult mõne Inglise naela annaks, waid elamise minimumi 25 naela kuus, — s. o. mitu korda rohkem ja umbes niipalju kui Londonis iga uksehoidja wähemalt palka saab... See oli Eesti teaduse wastu kahtlemata suur heategu, ja peawad juba wäljamaal õppiwad Eesti teadlased uksehoidja palgaga leppima — kujutuseks Eesti teaduse kohta...

Eesti saatkonnas leidsin, et meil on ka inglistatud sugulsendi olemas. Seal teenib keegi is. Mägi, kes kaua Inglismaal elanud ja Eesti keelt Inglise murdega räägib, mis mulle alguses nii imelik oli kuulda.

Eestlastest, õigemini Eesti sõjast enamlastega, awaldasid Inglise lehed iga päew telegramme, ja tuletati neid siin-seal meelde. Tehti ka juttu, et Eestit tuleb de jure tunnistada. Üks leht tõi naljade hulgas teate, et keegi isa, kes suur Eesti sõber olla, tahtwat oma tütrele panna nimeks „Esthonia"...

Midagi Inglise ladyst. Ühel koosolekul, kus kaks kandidaati oma walimise kasuks üksteise wastu kihutust tegid, tuli järgmine juhtumine ette. Oma kandidatuuri heaks kõneledes toonitas üks neidest, keegi isand, et temal 7 last on, kuna teine wõistlejal, proua Astoril, ainult kuus on. „Aga ma ei ole ju weel mitte lõpetanud!" hüüdis lady Astor oma wastasele, koosoleku kiiduawaldustel. Peale koosoleku lõppu andis lady Astor oma wastasele demonstratiiwselt teed ukse poole minemiseks ja nimetas teda lollpeaks. Lady Astor wõitis pärast walimistel.

Ühel päewal näen rahwarikkal uulitsal, kõnniteel, põlwili maas pintsli ja wärwikastiga preuat, kes kõnnitee kiwidele kunstniku osawusega suuri ja ilusaid õliwärwipilte maalis — naisasja kihutuseks.

Paljudes töödes, mis waremalt ainult meeste teha olid, wõistleb naine Inglismaal wõidukalt. Naisterahwast wõid näha Londonis mundris kirjakandjana, telegrammide laialikandjana — wäledad kuiwetanud neiukesed — trammiteenijana, postametnikuna, büroodes jne. Kihutab niisugune tragi nein motatsikletil sinust mööda mis huugab.

Inglise meesterahwad on naisterahwa wastu wiisakad. Arwasin, et see wiisakuse monopol teine pool kanalit on, leidsin aga, et inglased prantslastest ses asjas ette on. Tõmmata tõuseb wagunis keegi meesterahwastest püsti ja annab seiswale naisterahwale istet. Ilma erandita. Kõikides klassides. Pariisis ei tee mehed harilikult wäljagi, kui keegi madaam wagunis püsti seisab ja nemad istuwad. Jätan oma isikliku arwamise awaldamata. Prantslane wõib ju ütelda: „tahate ühesuguseid olla, seetõttu kui mehed, pealegi oleme meie, mehed sõjas „boschide wastu küllalt kannatada saanud..."

Tähendasin ennemalt, et inglased oma lapsi maast madalast karastawad. See ja mängud õhus, sport, mis inglast terwe eluks saadab, ei ole wist mitte wiimaseks põhjuseks, et inglased meile esinewad säherdase jumeka ja terwis-kauni rahwana.

Teistsugune lõstehoidmisega harjunud, mis meie kareda kliima kohta arusaadaw, tundub meile arusaamata, kuidas Inglise ema wõib jätta oma wäikese sülelapse poe ukse taha pikad ajad walwuseta. Wäike on wankris uulitsal üksinda mõned pisarad nutnud, siis aga nutuse näokesega rahulikuks jäänud, — ju ta oli sellega harjunud.

Inglased kõnnad hästi riides. Ühtesti — muidugi jõukad kihid. Mulle tuleb ette, et Inglise mehed oma naisest edewamad on. Oma wälimuse peale panewad nad rohkesti rõhku. Korralikult riides — ja hoolsalt puhtaks aetud nägu, kus ei tohi olla habet ega wurru. Nii esinewad kõik inglased naisterahwalikult siledate nägudega, — see peab juba olema mõni wana aristokraat wõi — sadamatööline, kes eelrwamisest ja üldisest moest ei hooli ja laseb näo karwa minna... Siledast näost tuntakse inglast igal pool ära. Nende naabrid prantslased selle wastu kannawad kõik habet: tugewaid wurrusid, ja paljud ka tuntud Prantsuse lõuahabet.

Kuna inimene, liiategi wäljamaalane, Londoni satub, tundub temale, nagu oleks ta kadunud sellesse läbisegi sõeluwasse hulgamiljonilisesse kogusse. Siin on ühes linnas koos 6 korda rohkem rahwast kui meie terwes Eesti wabariigis...

Uulitsa pilti waadeldes näed siin mõlemal pool uulitsat kõrgeid ja suuri kiwihooneid, millede alumisteel kordadel sagedasti kauplused, paljudel uulitsatel kauplus kauplusе kõrwal, mille äärt mööda jookswatel laiadel kõnniteedel rohke hulk jalakäijaid ruttab, kuna sõiduteel, kesk uulitsat, kihutawad kiirelt autod, weoautod, trammid autobussid, isegi tõllad ja tugewate hobustega weokoormad, ja muidugi jalgrattasõitjad, millede ja kellede wahelt püüawad inimesed üle uulitsa pääseda. See ülepääsemine ei ole alati kerge. Wahel waritseb sind seitse jurma, enne kui üle pääsed.

Wahel läbewad sõiduriistad lõpmata pikas reas, üks peaaegu teise küljes kinni, edasi ja tuleb minutite kaupa oodata, kuni karawaan möödas ja wõid hakata üle uulitsa minema. Peab imestama, et selle suure liikumise juures wähe ohwrid on. Siiski saad tähele wahel näha autot, mis kuhugi wastu sõitnud ja tõrgub. Nii juhtus Londonis ka minuga, kui asjadega saatkonna poole sõitsin, et auto wastu eelsõitwat weoautot kihutades wiga sai ja mul tuli kesk pööraat liikumist teisele autole kolida, mille wäle ajalehepoiss jootraha lootuses kätte tõi.

Tõesti igatsed sellest nõiakatlast wälja pääseda kuhugi rahulikumasse paika, kus tasasema tempoga wõid elada, kus sinu isik nii tolmukübemeks ei muutu!..

Liikuda Londonis? Kui keegi mõtleb Londonis jala pikemaid käikusid teha, on ta õnnetu inimene. See ei ole mitte üks linn, waid mitukümmend ühte sulanud linna, milledel isegi omad nimed, wolikogud ja majapidamine on.

Rätsepatöö hinnad.

Hiljuti seisis selles lehes märkus, et rätsepad oma tööaja ja tasu kohta arwusid toogu, ainult siis wõib selgusele jõuda, kudas lood nende töös on. Nüüd tuuakse „Post." „Tartu Eesti räätsemeistrite ühisuse" meesterahwa tööde walmistamise hinnakirja 1920. a. kohta. Töötunnid on meistrite ülesandmise järele ära tähendatud.

Pintsak-ülik. ühe reaga	500 mrk.	— 52	töö.
Pintsak-ülik. kahe reaga	525 „	— 55	„
Kuub-ülik., ühe reaga	600 „	— 60	„
Kuub-ülik., kahe reaga	650 „	— 68	„
Frakk-ülikond	700 „	— 68	„
French-ülikond	450 „	— 60(?)	„
Suwepalitu, ühe reaga	425 „	— 46	„
Suwepalitu, kahe reaga	450 „	— 48	„
Sügispalitu, ühe reaga	450 „	— 48	„
Sügispalitu, kahe reaga	475 „	— 52	„
Sinel, harilik	400 „	— 40	„
Sinel, wateeritud	450 „	— 48	„
Kasukas	600 „	— 64	„
Kasukas-taljas	650 „	— 72	„
Jope, wateeritud	400 „	— 40	„
Jope-kasukas	450 „	— 48	„
Üksikud tööd:			
Pintsak, ühe reaga	250 „	— 32	„
Pintsak, kahe reaga	275 „	— 35	„
Kuub, ühe reaga	225 „	— 40	„
Kuub, kahe reaga	350 „	— 48	„
West, harilik	330 „	— 9	„
Püksid, harilikud	150 „	— 11	„
Frakk	450 „	— 48	„
French	300 „	— 40	„
Kalifee-püksid	160 „	— 11	„
Kalifee-püksid, kandiga	170 „	— 13	„

Nendele tööhindadele tulewat weel 30 prots. niidi, siidi, nõõbiaugu-siidi j. m. eest juure arwata.

Siin peab üllema, et tööaeg mitte kõigi ei ole arwatud. Harilikku pintsakut tehakse neli päewa, frenchi wiis päewa ja püksi ligi poolteist päewa. Westi tegemiseks kuluwat ka üle päewa. Kui nii töötatakse, siis wõiks ju iga riidetükile weel mõne päewa juurde lisada. Näituseks öelda, et kuub-ülikonda, mille õmblemiseks 68 tundi nõutakse, tehakse 10 päewa ja saab siis selle eest ainult 65 marka päewas.

Pariisi-Londoni waheline õhuühendus.

Märtsi algusel asuti Pariisi-Londoni waheline õhusõidu liin. Prantsuse esimene õhulaew „Goliath" wõis 14 reisijat kaasa wõtta. Reis õhulaewas olla sama mõnus kui salongwagunis.

Mälestame oma lahingus langenud ja surnud kaas-wôitlejaid:

reamees	Aleksander Vent	18. 8. 19.
„	Karl Kartau	6. 8. 19.
„	Karl Kannike	1. 9. 19
„	Karl Käärik	18. 10. 19.
„	August Mihkelstein	19. 10. 19.
„	Evald Teras	18. 12. 19.
n. a. o.	Peet Kannusaar	17. 12. 19.
reamees	Oskar Osol	9. 1. 20.
„	Aleksei Leas	25. 12. 19.
„	Eduard Rist	31. 12. 19.
„	Aleksander Tiido	11. 2. 20.
„	Otto Lätt	14. 2. 20.

L. R. SOOMUSRONG Nr. 6.